

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра політології і державного управління**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету суспільних наук
Ю. О. Остапець / Остапець Ю. О./
«28» червня 2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ РЕГІОНАЛІЗМ**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	052 Політологія
Освітня програма	Політологія
Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	Українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Європейський регіоналізм» для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **052 Політологія** освітньої програми «Політологія».

Розробники: Кічера Н.М., кандидат політичних наук, доцент кафедри політології і державного управління.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
політології і державного управління

протокол № 10 від «27» червня 2024 р.

Завідувач кафедри Ключкович А.Ю.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від «27» червня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	4-й	4-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 4 аудиторних – 48 самостійної роботи студента – 72	2-й	2-й
	Лекції:	
	26	14
	Практичні (семінарські):	
	22	4
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	72	102

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Європейський регіоналізм» є вивчення та аналіз теоретичних засад дослідження регіонів, регіоналізму, регіоналізації, насамперед європейського регіоналізму, його практичних проявів у різних країнах Європи, формування у студентів комплексного уявлення про сучасні тенденції регіональних процесів та регіональної політики в межах окремих регіонів, країн Європи та Європейського Союзу.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальних компетентностей:

- знання предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК-1);
- здатність працювати у міжнародному контексті (ЗК-8);

2) спеціальних компетентностей:

- здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах (СК-3);
- здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності (СК-4);
- здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні (СК-6);
- здатність аналізувати проблеми у сфері національної безпеки, здійснювати моніторинг соціально-політичної стабільності у прикордонних регіонах (СК-10);

Крім того, вивчення вказаної вибіркової навчальної дисципліни дозволить здобувачу вищої освіти у подальшому орієнтуватися в проблематиці регіональних процесів у Європі; особливостях формування сучасних регіональних політик; використовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Європейський регіоналізм» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 08	Політична географія і геополітика
ОК 17	Політичні системи сучасності
ОК 25	Міське самоврядування
ОК 18	Транзитологія
ОК 27	Теорія і практика децентралізації

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Політологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах	ПРН-10
Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні	ПРН-13

Знати теоретичні, методологічні і практичні аспекти здійснення аналізу соціальнополітичної стабільності у прикордонних регіонах	ПРН-17
Уміти розробляти комплексні заходи, пропозиції та рекомендації з метою упередження виникнення конфліктних ситуацій у поліетнічних регіонах	ПРН-18

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Європейський регіоналізм»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Оперувати знаннями про регіональні процеси в Європі в історичній ретроспективі, соціальних, культурних та ідеологічних аспектах	ПРН-10
Аналізувати особливості адміністративно-територіальних устроїв європейських держав, рівні автономії адміністративних одиниць, відповідну регіональну політику в різних країнах, а також в рамках Європейського Союзу	ПРН-13
Аналізувати особливості розробки та реалізації публічної політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні, враховуючи регіональні особливості	ПРН-17
Застосовувати отримані знання на практиці, у професійній діяльності з консультативною метою у сфері регіоналізму, розробки регіональної політики тощо, у тому числі з урахуванням регіональних особливостей	ПРН-18

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- залік;
- письмове тестування;
- аналітичне есе;
- аналітичний реферат;
- презентації результатів виконаної індивідуальної роботи студента.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступи на семінарських заняттях, написання аналітичних робіт, письмове тестування.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
5	5	5+10	5	5+15		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	50	100
7	7	7+10	7+12		

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	30	4	30
Письмове тестування при тематичному оцінюванні			1	10
Презентація	1	10	1	10
Есе	1	10		
Модульна контрольна робота		50		50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота складається з трьох видів завдань, різних рівнів складності.

Перший рівень – це завдання тестового характеру, покликані оцінити загальний рівень засвоєння знань студентами з дисципліни відповідно до тематичного блоку, який був розкритий на лекційних заняттях і обговорювався на семінарських заняттях. Перший рівень завдань модульної контрольної роботи максимально може бути оцінений у 10 балів.

Друге завдання понятійно-категоріального характеру, має на меті оцінити розуміння загальнотеоретичних основ з проблематики європейського регіоналізму, зокрема релевантних понять та категорій. Другий рівень завдань модульної контрольної роботи максимально може бути оцінений у 10 балів.

Третій рівень завдань модульної контрольної роботи складається з трьох запитань описово-аналітичного характеру, які покликані оцінити розуміння базисів дисципліни, понять та процесів регіоналізму, регіоналізації, регіональної політики, перш за все в європейських країнах, Європейському Союзі. Залежно від послідовності викладу, обґрунтованості та орієнтуванні у тематичному матеріалі кожне запитання може бути оцінене у 10 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи;

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування
- проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення;

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер;

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань;

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту заочної форми навчання, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		диференційована	недиференційована
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	задовільно	
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Теоретичні основи дослідження європейського регіоналізму

Регіон як об'єкт політичної регіоналістики. Регіон як політичний простір.

Комплекс факторів, що формують регіон: територія, її природні умови; спільність історії та культури; демографічні та соціальні показники; економічна, політична і правова система.

Територіальна ідентичність населення як характеристика регіональної політичної культури. Економіко-географічний регіон. Соціологічний регіон. Історико-культурний підхід. Регіон у дослідженнях МВ. Державно-правовий підхід.

Регіоналізм. Витоки регіоналізму. Процеси інтеграції політичних утворень та глобалізації людства. Етнорегіоналізм. Культурний регіоналізм. Політичний регіоналізм. Інтеграційний регіоналізм.

Регіоналізація. Теорії регіональної політики. Критична оцінка положень нового регіоналізму.

Тема 2. Парадигма «нового регіоналізму» в Європі та інтеграція

Поняття «федерації». Федералізм. Федератизм. Форми федерації: договірна форма, централістська форма кооперативна форма.

Формування федералістського бачення Європи у 1920-1930-х роках. Інтегральний федералізм. Політичний федералізм. Пан'європейський союз. «Меморандум про організацію режиму федеративного європейського союзу». План А. Бріана

Федералістські ідеї про європейську інтеграцію 1940-1960-х років. Федералістський рух. А. Спінеллі та Е. Россі. «Маніфесті з Вентотене». «Сполучені Штати Європи». «Європейський союз федералістів» під головуванням Х. Брюгмана і Г. Фрінея. Дені де Ружмон. Ж. Монне.

Новий федералізм про реформування ЄС.

Моделі майбутнього устрою ЄС. Зміст функціоналістського підходу до інтеграції Європи. Давід Мітрані. Основні нововведення неофункціоналізму. Ернест Хаасом. «Об'єднання Європи: політичні, економічні та соціальні сили 1950-1957». Концепції «переливання» та екстерналізму як розвиток неофункціоналізму. Т. Падерсон та теорія експансії політичних зв'язків. Концепції Європи «різних швидкостей» та «a la carte». Європа «концентричних кіл» (Ж. Делор, Е. Балладюр).

Федералізм, регіоналізм та інтеграція.

Тема 3. Поняття та сутність інтеграції у регіональних процесах

Поняття «інтеграція». Теоретичні школи дослідження інтеграційних процесів. Класичні концепції інтеграції. Комунікаційний підхід Карла Дойча. Теорія функціоналізму. Неофункціоналізм. Теорія федералізму. Концепція «континентальної інтеграції». Сучасна проблематика вивчення інтеграційних процесів. Міжурядовий підхід у поясненні інтеграційних процесів. Інтеграція та міжнародне співробітництво. Інтеграція та співтовариство. Інтеграція та глобалізація.

Об'єктивні та суб'єктивні передумови інтеграційних процесів. Міжнародна інтеграція. Рівні інтеграції. Види інтеграції. Формальна та неформальна інтеграція. Історичні моделі інтеграції.

Чинники поглиблення та поширення інтеграційних процесів. Інтеграційна мотивація. Міжнародні організації (урядові та неурядові, глобальні, регіональні). Політична, економічна, військова інтеграція. Позитивна/негативна інтеграція.

Тема 4. Витоки та типи європейського регіоналізму

Передумови формування регіональної політики у Європі. Велика депресія 1929–1933 років. Етапи розвитку регіональної політики: перший етап: 1930-і роки; 1940-1950-і роки; 1960-і – початок 1970-х років; з середини 1970-х років – до 1993 (рік підписання Маастрихтської угоди про створення Європейського Союзу); з 1993 року і до тепер.

Політичний регіоналізм у Європі. Баланс відцентрових і доцентрових сил. Територіально-політична асиметрія у відносинах «центр-регіони». «Територіально гетерогенні держави». Складні форми автономності. «Регіоналізований» державний устрій.

«Європа регіонів», «Європа через регіони». Регіональна політика у Великій Британії. Регіональна політика у Франції.

Тема 5. Регіональні процеси в країнах Європи

Особливості регіоналізації та регіональна політика у країнах Західної Європи. Особливості регіоналізації та регіональна політика у країнах Північної Європи. Особливості регіонального функціонування Італії та Іспанії. Особливості регіоналізації та регіональна політика у країнах ЦС.

Регіональна політика у Польщі. Територіальна організація Польщі. Воєводства. Сеймики. Уряд воєводства. Маршал. Воєвода. Правова основа регіональної політики Польщі. Інституційна основа регіональної політики Польщі. Регіональна політика у Чеській Республіці. Конституційний закон про створення регіонів. Закон про засади державної політики регіонального розвитку. Регіональна політика в Угорщині. Регіональний поділ. Закон № 21 про регіональний розвиток і територіальне планування. Регіональна політика у Словацькій Республіці. Принципи регіональної політики Словацької Республіки. Закон про сприяння регіональному розвитку. Регіональна політика Румунії. Структура з вироблення політики. Агентства регіонального розвитку. Регіональний підхід до економічного розвитку Словенії. Закону про сприяння збалансованому регіональному розвитку.

Модуль 2

Тема 6. Європейські співтовариства та регіональні й інтеграційні процеси у Європі

Паризький договір та створення Європейського співтовариства вугілля та сталі (англ. the Treaty of Paris establishing the European Coal and Steel Community (ECSC)) 18 квітня 1951 р. Шість об'єднаних країн Європи – Франція, ФРН, Італія, Бельгія, Нідерланди та Люксембург. Мета створення Співтовариства (ЄОБС). Наднаціональне управління однієї із сфер європейської економіки.

Створення спільних наднаціональних інститутів. Три ключові спільні інтереси: спільний ринок, спільні цілі та спільні інститути. Підписання договорів про створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) та Європейського співтовариства з атомної енергії (Євратом) – Римські договори (англ. Treaties of Rome, 1957 р.). Предмет інтеграції та створення спільного ринку. Гармонізація регіонального економічного розвитку, сталого економічного росту, прагнення до тіснішої співпраці між країнами-членами. Плани поступової ліквідації митних платежів при товарообміні між країнами-членами ЄЕС, встановлення спільних митних тарифів і впровадження спільної торговельної політики із третіми країнами, запровадження спільної сільськогосподарської політики, стандартизації національних законодавств країн-членів. Створення митного союзу та формування єдиного ринку.

Тема 7. Європейський Союз як регіональне інтеграційне утворення. Регіональна політика ЄС

Регулювання питань регіонального розвитку у європейських співтовариствах (1950-1980-і роки). Паризький саміт 19–20 жовтня 1972 р. Європейський фонд регіонального розвитку.

«Переваги тісних зв'язків між Комісією Європейських спільнот і регіональними та місцевими владами у зв'язку із завданнями держав щодо забезпечення виконання законодавства комун».

Єдиний європейський акт. Поняття «регіон» у європейському праві. Початковий концептуальний правовий підхід до поняття «регіон».

Регіональний розвиток у Договорі про створення ЄС. Становлення регіональної політики Європейського Союзу. Структурні фонди. Реформа Структурних фондів наприкінці 1990-х років. Регіональна політика ЄС сьогодні.

Рада Європи і проблеми регіональної демократії. Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи. Європейська хартія регіонального самоврядування. Регіональне самоврядування. Регіональна демократія

Тема 8. Східний та середземноморський вектор політики ЄС: регіональні особливості

Формування стратегії розширення під час самітів ЄС у Гельсінкі та Ніцці. Адаптація регіональної політики ЄС в контексті східної політики та розширення. Програма Європейського Союзу на допомогу новим незалежним державам Східної Європи і Центральної Азії в перехідний період.

Східне партнерство – складова політики сусідства ЄС, яка є рамковою політикою ЄС щодо країн східних сусідів. Європейська політика сусідства (ENP) – для країн Балканського півострова та Процес стабілізації та асоціації (SAA) для середземноморських країн та країн Східної Європи.

Сутність та інструменти політики згуртованості. Інструменти фінансування ініціатив. Інструмент допомоги на етапі підготовки до вступу (Instrument for Pre-accession Assistance/IPA). Можливості фінансування проєктів у межах ініціативи Європейського територіального співробітництва (Interreg). Ініціативи, які координує Єврокомісія.

Політика згуртованості ЄС як унікальний приклад спроби пом'якшення невідповідності в економічному, соціальному та територіальному розвитку між регіонами та країнами Європейського Союзу.

Тема 9. Єврорегіональне співробітництво

Єврорегіональне співробітництво як важливий інструмент розвитку прикордонних територій, підвищення їх конкурентоспроможності, формування центрів зростання через переваги територіального поділу і кооперації, а також складова євроінтеграційного процесу. Транскордонне співробітництво. Європейська Рамкова Конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями. Єврорегіони як одна з організаційних форм транскордонного співробітництва. Єврорегіональне співробітництво за участі України.

Нові можливості регіонального розвитку та поглиблення євроінтеграційних процесів у Європі. Об'єднання єврорегіонального співробітництва (ОЄС). Європейські угруповання територіального співробітництва (ЄУТС).

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
2-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Теоретичні основи дослідження європейського регіоналізму	11	2	2			7
Тема 2. Парадигма «нового регіоналізму» в Європі та інтеграція	11	2	2			7
Тема 3. Поняття та сутність інтеграції у регіональних процесах	11	2	2			7
Тема 4. Витоки та типи європейського регіоналізму	11	2	2			7
Тема 5. Регіональні процеси в країнах Європи	14	4	2			8
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	60	14	10			36
Модуль 2						
Тема 6. Європейські співтовариства та регіональні й інтеграційні процеси у Європі	16	4	4			8
Тема 7. Європейський Союз як регіональне інтеграційне утворення. Регіональна політика ЄС	14	2	4			8
Тема 8. Східний та середземноморський вектор політики ЄС: регіональні особливості	14	2	2			10
Тема 9. Єврорегіональне співробітництво	14	2	2			10
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	60	12	12			36
Разом за семестр	120	26	22			72

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Теоретичні основи дослідження європейського регіоналізму	12	2				10
Тема 2. Парадигма «нового регіоналізму» в	12					12

Європі та інтеграція					
Тема 3. Поняття та сутність інтеграції у регіональних процесах	12				12
Тема 4. Витоки та типи європейського регіоналізму	14	2			12
Тема 5. Регіональні процеси в країнах Європи	12	2	2		8
Тема 6. Європейські співтовариства та регіональні й інтеграційні процеси у Європі	14	2			12
Тема 7. Європейський Союз як регіональне інтеграційне утворення. Регіональна політика ЄС	14	2			12
Тема 8. Східний та середземноморський вектор політики ЄС: регіональні особливості	14		2		12
Тема 9. Єврорегіональне співробітництво	14	2			12
Модульна контрольна робота	2	2			
Разом за модуль	120	14	4		102
Разом за семестр	120	14	4		102

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Теоретичні основи дослідження європейського регіоналізму	2	
2	Тема 2. Парадигма «нового регіоналізму» в Європі та інтеграція	2	
3	Тема 3. Поняття та сутність інтеграції у регіональних процесах	2	
4	Тема 4. Витоки та типи європейського регіоналізму	2	
5	Тема 5. Регіональні процеси в країнах Європи	2	2
6	Тема 6. Європейські співтовариства та регіональні й інтеграційні процеси у Європі	4	
7	Тема 7. Європейський Союз як регіональне інтеграційне утворення. Регіональна політика ЄС	4	
8	Тема 8. Східний та середземноморський вектор політики ЄС: регіональні особливості	2	2
9	Тема 9. Єврорегіональне співробітництво	2	
	Разом	22	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Теоретичні основи дослідження європейського регіоналізму	7	10
2	Тема 2. Парадигма «нового регіоналізму» в Європі та інтеграція	7	12
3	Тема 3. Поняття та сутність інтеграції у регіональних процесах	7	12
4	Тема 4. Витоки та типи європейського регіоналізму	7	12
5	Тема 5. Регіональні процеси в країнах Європи	8	8
6	Тема 6. Європейські співтовариства та регіональні й	8	12

	інтеграційні процеси у Європі		
7	Тема 7. Європейський Союз як регіональне інтеграційне утворення. Регіональна політика ЄС	8	12
8	Тема 8. Східний та середземноморський вектор політики ЄС: регіональні особливості	10	12
9	Тема 9. Єврорегіональне співробітництво	10	12
	Разом	72	102

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

В умовах використання формату онлайн-навчання (дистанційного навчання) із застосуванням мережі Google Meet названі засоби, методи та форми визначаються за домовленістю зі здобувачами і в залежності від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відеоконференцій.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять і семінарів. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних і семінарських занять, модульних контрольних робіт, звітування за індивідуальну та іншу передбачену програмою роботу зі студентами, а також підсумкова перевірка знань у формі іспиту (заліку) здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до Google-календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Верменич Я.В. Регіональна інтеграція в умовах глобалізації: теорії та сучасні реалії / Відповідальний редактор В.А. Смолій. К.: Інститут історії України НАН України, 2018. 351 с.
2. Глобалізація. Регіоналізація. Регіональна політика. Хрестоматія з зарубіжної соціології регіонів / Кононов І. Ф. (науковий редактор). Луганськ: Альмамастер, Знання, 2002. 664 с.
3. Державне та регіональне управління: навчальний посібник. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2018. 160 с.
4. Куйбіда В. С. Нова регіональна політика ЄС: уроки для України: аналіт. зап. / В. С. Куйбіда, Л. І. Федулова. Київ: НАДУ, 2019. 24 с.
5. Регіональна політика Європейського Союзу: підручник / за ред. Віктора Чужикова. К.: КНЕУ, 2016. 495с.
6. Регіональне управління: підручник / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. К.: НАДУ, 2014. 512 с.

Допоміжна література

7. Байрак С.О. Еволюція місцевого самоврядування Республіки Польща у процесі демократичної трансформації. *Панорама політологічних студій*. 2012. Вип. 8. С. 174–181.
8. Балабанова І.В. Процеси регіоналізації і європейська регіональна політика як каталізатори розмежування повноважень між різними рівнями місцевого самоврядування в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2012. №3. С. 116-121.
9. Берегой Т.А. Інституційна структура реалізації регіональної політики у країнах Центральної та Східної Європи. *Теорія та практика державного управління*. Вип. 4 (39). С. 460–467.

10. Борщевський В. В. Сучасні тенденції ендogenous розвитку регіонів у контексті впливу глобалізаційних чинників. *Регіональна економіка*. 2021. №4(102). С. 5-13. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2021-4-1>.
11. Булатова О. В. Європейський регіоналізм та регіональна політика. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка*. 2017. Вип. 14. С. 131-140. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vmdu_ek_2017_14_17
12. Бурдяк В. Регіональна етнополітика в Україні: ризики та виклики соціальній стабільності. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України*. Вип. 44. (підсерія «Курасівські читання»). К., 2009. С. 296-306. URL : http://www.ipiend.gov.ua/img/scholarly/file/nz_44_48.pdf
13. Бутко, М. П. Архітектоніка конкурентоспроможності регіонів України в контексті євроінтеграції: монографія. К.: АМУ, 2016. 452 с.
14. Гоблик В.В. Регіональна політика Європейського Союзу в контексті розвитку транскордонних регіонів. *Агросвіт*. №3-4. 2015. С. 21-25.
15. Голуб'як Н.Р. Парадигма нового «регіоналізму» та європейської регіоналізації. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. URL: https://www.researchgate.net/publication/343431300_PARADIGMA_NOVOGO_REGIONALIZMU_TA_EVROPEJSKOI_REGIONALIZACII
16. Грицяк І. А. Децентралізований та регіоналізований унітаризм як нові форми державного устрою. *Віче*. 2015. № 14. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/4823/>
17. Грищенко І.М. Зарубіжний досвід управління регіональним розвитком. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 5. 2018. URL : http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/5_2018/5.pdf
18. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі ХХ–ХХІ століть: нові пріоритети. К.: Наукова думка, 2006. 511 с.
19. Звїздай О. Проблематика регіоналізації в країнах Східної та Західної Європи. *European Political and Law Discourse*. 2017. Volume 4, Issue 3. С. 56-62.
20. Іващенко О.А. Європейський регіоналізм в умовах глобалізаційних викликів. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2011. №6. С.51-55.
21. Ілько І.В., Кіш Є.Б., Лендшел М.О. Європа регіонів на початку ХХІ століття. Майбутнє регіональної політики у країнах Центральної та Східної Європи. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2001.
22. Інтеграція до ЄС: досвід Польщі та виклики для України. *Дзеркало тижня. Україна*. 2013. N 35. 27 верес. – 4 жовт. URL: <https://dt.ua/macrolevel/integraciya-do-yes-dosvid-polschi-ta-vikliki-dlya-ukray-ini- html>
23. Калашник М.В. Особливості реалізації політики регіонального розвитку ЄС. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 7. Частина 1. 2014. С. 96-98.
24. Калитчак Р. Регіоналізм у європейських інтеграційних процесах. К.: «Знання», 2007. 303 с.
25. Камінська Н. В. Децентралізація влади і досвід її проведення у зарубіжних державах. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 4. С. 35-40.
26. Карпець С.Л. Світовий досвід управління регіональним розвитком. *Вісник ЖДТУ*. 2008. № 2 (44). С. 252 - 258.
27. Колінко Я. Регіоналізація як принцип побудови територіальної організації публічної влади в країнах Європи. *Юридична Україна*. 2015. № 1. С. 18-22.
28. Курілов Ю.Ю. Регіоналізація, децентралізація та адміністративна реформа в Європі: теоретико-методологічний аспект. *Аспекти публічного правління*. Том 6. № 11-12. 2018. С. 72-84.
29. Лендшел М. Місцева демократія у країнах Центральної та Східної Європи. Ужгород: Мистецька лінія, 2011. 688 с.
30. Луцишин Н.П. Формування інституційної структури регіональної політики в країнах Європи. *Регіональна економіка*. 2004. № 3. С. 199-208.

31. Маковський, С. О. «Регіон», «регіоналізм», «регіоналізація» в європейському контексті: у пошуку оптимальної наукової дефініції. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Випуск 118, (частина I). 2014. С. 35-50.
32. Марчук М.І. Територіальне самоврядування Республіки Польща як складник європейської регіональної стратегії. *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 3(28) Том 1. 2019. С. 50-54. DOI [https://doi.org/10.32837/pyuv.v1i3\(28\).318](https://doi.org/10.32837/pyuv.v1i3(28).318)
33. Мирна Н. В. Сучасні тенденції регіоналізації та її роль в європейських інтеграційних процесах. *Державне будівництво*. 2013. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/DeBu_2013_1_34.pdf
34. Мрінська О.В. Регіональна політика в країнах Європейського Союзу і можливості використання її досвіду в Україні (суспільно-географічне дослідження): Автореф. дис... канд. геогр. наук: 11.00.02; НАН України. Ін-т географії. К., 2005. 20 с.
35. Панова В. Парадигма «нового регіоналізму» в Європейському Союзі. Віче. 2008. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/1022/>
36. Патійчук В. О., Гірак, Ю. І. Іспанський регіоналізм як сучасний безпековий виклик Європі. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Луцьк, 2019. № 1(385) : Серія : географічна. С. 57-67.
37. Писаренко С.М. Регіональна політика та Структурні Фонди ЄС: навч.-метод. матер. / С.М. Писаренко, Л.П. Черняга. Л.: ЛНУ ім. Франка, 2010
38. Правове забезпечення регіоналізації державного управління економікою: теорія і практика: монографія / під заг. ред. В.А. Устименка / НАН України, Ін-т економікоправових досліджень. Чернівці: Десна Поліграф, 2016. 248 с.
39. Регіональна політика та регіональний розвиток в Україні. *Матеріали IV-го ВЕБ-семінару для представників вищих навчальних закладів, органів публічної влади, громадських організацій*. Одеса, 2016. 66 с. URL : <http://www.oridu.odessa.ua/news/2016/06/07/v webinarRPPA2016.pdf>
40. Савка О. В. Регіональна політика Польщі уроки для України. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Історія. Політологія. 2015. Вип. 12. С. 277–283.
41. Свіда І. В. Актуальні тенденції регіоналізації та їх роль в інтеграційних процесах. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2015. № 13. С. 157-160.
42. Свірін М. Г. Механізми наближення системи публічного управління України до європейських стандартів: регіональний та субрегіональний рівень: наук. розробка / М. Г. Свірін, Л. Л. Приходченко. К.: НАДУ, 2008. 48 с.
43. Топалова Е.Х. До питання про визначення сутності поняття «регіон». *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології: зб. наук. праць Херсонського національного технічного університету*. 2009. № 2. С. 45-52.
44. Топалова Е.Х. Особливості вітчизняної та європейських моделей регіоналізації. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології: Збірник наукових праць*. 2011. № 1 (4). С. 107-115.
45. Тульчинський, Р. В. Категоріально-понятійний апарат становлення нового регіоналізму. *Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видавничополіграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка». 2017. Том 27. № 4. С. 111-117.*
46. Тульчинський Обґрунтування сутності теоретико-методологічних засад процесу регіоналізації. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2017. №4 (12). С. 123-127.
47. Федотова Ю., Голубнича М. Глобалізація vs деглобалізація в умовах пандемії COVID-19. *Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Нові виклики та актуальні проблеми розвитку світового господарства»*. Харків: ХНУМГ ім. А. М. Бекетова, 2021. С. 32-33.
48. Хомич Л. В. Стратегія регіонального розвитку і планування території. *Стратегічні пріоритети*. 2007. № 4(5). С. 142-150.
49. Чужиков В. Чеська модель регіонального розвитку. *Економіка України*. 2004. № 7. С. 72-78.

50. Шамборовський Г. Регіональна політика Європейського Союзу. К.: Знання, 2011. 188 с.
51. Шамборовський Г. О. Регіональна політика та Структурні фонди ЄС: Навчально-методичні матеріали до вивчення курсу. Львів.: ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. 38 с.
52. Швидюк С. Регіональна політика Польщі: ретроспектива і погляд у майбутнє. *Політологічні та соціологічні студії*. Том XII. Чернівці: «Букрек», 2013. С. 313-325.
53. Швидюк С. Становлення та розвиток регіональної політики в сучасній Польщі. *Науковий вісник Чернівецького університету: Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини*. 2013. Вип. 676 – 677. С. 214-221.
54. Camagni R. Rationale and design of EU cohesion policies in a period of crisis / R. Camagni, R. Capello. *Regional Science Policy & Practice*. 2015. Vol. 7, Issue 1. P. 26.
55. EUROPE 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. URL : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Європейська регіональна політика: натхнення для країн, що не входять до ЄС. Застосування принципів та обмін досвідом. DOI: 10.2776/12522. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/international/external_uk.pdf
2. Панченко Т. Політична регіоналістика в системі регіональних і політичних дисциплін: огляд концептуальних підходів. URL: http://www.ipiend.gov.ua/uploads/nz/nz_44/panchenko_politychna.pdf
3. Завада П. Регіональна політика Європейського Союзу – внесок у дискусію. Польсько-українська платформа обміну думками. Серпень, 14. 2020. URL: <https://www.forum-ekonomiczne.pl/%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D1%94%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE/?lang=uk>
4. European Commission. *Consultations (Regional Policy)*. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/consultations/
5. European Regional and Urban Development. URL: <https://ec.europa.eu/info/eu-regional-and-urban-development>